

En klimapolitikk med bare vinnere

Er det mulig å redusere klimagassutslippene på en måte der vår generasjon ikke kommer tapende ut? Ja, mener økonomiforskere. De foreslår å bruke pensjonsfondet – eller å ta opp lån.

Globale utslipp skal kuttes, men å finne fordelingsnøkkelen har vist seg å være vanskelig. I prosjektet «Intergenerational and intragenerational equity of climate policy» har forskerne spurt hvordan en klimaavtale bør utformes for at den skal være mest mulig rettferdig. De mener at både byrdefordelingen mellom land og mellom generasjoner må tas hensyn til.

– De siste 10-15 årene har verdens fattigdom blitt sterkt redusert, mens utslippene har økt voldsomt. Hvis utslippøkningen fortsetter, vil det gå på bekostning av framtidige generasjoner. Få studier har tatt opp hvordan rettferdig fordeling mellom land i dag kan ses i sammenheng med rettferdighet mellom generasjoner, sier Snorre Kverndokk, seniorforsker ved Frischsenteret, Universitetet i Oslo og leder av Senter for forskning på miljøvennlig energi, Oslo (CREE).

Forskningsprosjektet er støttet av programmet Miljø 2015.

Framtidige generasjoner må kompensere oss

En vanlig konklusjon i forskningen er at en optimal klimaavtale vil gi en kostnad for dagens generasjoner fordi de må redusere utslippene. Den materielle velferden og konsumet må reduseres, hvis ikke vil det gå ut over kommende generasjoner.

– Vi har undersøkt om det er mulig å få til en avtale der ingen generasjoner, verken nå eller seinere, må ofre noe. Svaret er faktisk ja. Men da må framtidige generasjoner kompensere oss som lever nå, sier Kverndokk.

Dette kan gjøres på flere måter, mener forskerne. I Norge kan vi for eksempel bruke av oljepengene.

– Vi sparer til framtidige generasjoner i pensjonsfondet. Hvis vi i stedet hadde brukt fondet til å investere i klimatiltak, ville dagens generasjon få finansiert utslippskutt uten å redusere forbruket. Framtidige generasjoner ville derimot bli påført en kostnad. De ville få et bedre miljø, men større pensjonskostnader.

Kan låne penger fra oldebarna våre

En annen løsning kunne være å ta opp lån for å iverksette klimatiltak, som framtidige generasjoner må betale tilbake. For mange land, som ikke har noe pensjonsfond å ta av, vil dette være et mer realistisk alternativ. Et tredje alternativ er å vri investeringene over på utslippsreducerende teknologi, uten at konsumet til dagens generasjon går ned.

Forskerne kommer altså med flere forslag til hvordan dagens investeringspraksis kan endres for å skape mer rettferdighet mellom generasjoner. Men er det realistisk?

– I virkeligheten er det vanskelig å legge restriksjoner på lands og bedrifters investeringer gjennom en klimaavtale. Men studien viser at det finnes flere muligheter enn mange er klar over. Det er ikke en sannhet at dagens generasjon trenger å tape på klimatiltak, sier Kverndokk.

Klimatilpassingsmidler til mellominntektsland vil ha liten effekt

Prosjektet har rommet tre studier. I en annen studie har forskerne sett på samspillet mellom ulike typer overføringer fra industriland til utviklingsland: utviklingshjelp, penger til utslippskutt eller penger til klimatilpassing. ►

Kan vi låne penger fra våre barnebarn eller oldebarn, så lenge hensikten er god? Ifølge forskerne er slike lån én måte klimapolitikken kan bli mer rettferdig på.
Foto: Shutterstock

– De ulike overføringene vil ha ulik effekt alt etter hvilke land det er snakk om, hvor fattige de er og hvilke utviklingsfaser de er i. Man kan tenke seg at alle land er interesserte i å tilpasse seg optimalt til klimaendringene, men det er ikke sikkert muligheten er der hvis landet er fattig. Land som er i stand til å tilpasse seg, vil i større grad gjøre det uavhengig av hvilke midler de får fra rike land, sier Kverndokk.

Derfor vil overføringer til klimatilpassing i mellominntektsland ha liten effekt, resonnerer forskerne. Overføringer vil føre til at landet får frigjort egne midler til å bruke på andre ting. I veldig fattige land vil overføringer til klimatilpassing derimot ha den effekten som var tiltenkt, fordi de ikke har råd til å tilpasse seg klimaendringer på egen hånd.

Klimafinansiering blir en ren inntektsoverføring

– Vi finner at overføringer som bare sikter seg inn mot enten utvikling, utslippskutt eller tilpassing er relativt ineffektive. En stor del av den tiltenkte effekten forsvinner, fordi utviklingsland reagerer med å flytte på sine egne ressurser slik at de når den balansen av utslippskutt, tilpassing og konsum som optimaliserer velferden, sier Kverndokk.

– Studien viser at det finnes flere muligheter enn mange er klar over. Det er ikke en sannhet at dagens generasjon trenger å tape på klimatilpassing, sier Snorre Kverndokk.

Slik vil klimafinansiering virke som en ren inntektsoverføring, og de påvirkningene det måtte ha på utslippskutt og tilpassing blir indirekte, ifølge forskerne. En del av midlene kan også forsvinne på veien i land med korrupsjon og dårlige institusjoner.

På klimatoppmøtet i København i 2009 vedtok partene grønt klimafond, som skal støtte både tilpassings- og

reduksjonstiltak i fattige land med 100 milliarder dollar årlig fra 2020. Ifølge Kverndokk er ikke fondet økonomisk effektivt.

– Tilpassingstiltak er i landenes egne interesser, og de vil tilpasse seg optimalt gitt at de har ressurser til det og landet ikke er for korrupt. Overføringer til utslippskutt vil heller ikke ha betydning hvis det er et tak på utlipp, som for eksempel i Parisavtalen, og man antar at landene tar dette alvorlig. Det vil gjøre det billigere for landene å nå målet, og det de sparer kan de bruke til andre ting, som høyere konsum.

Alternative overføringer

Hvis landene i nord ønsker å påvirke hva utviklingsland bruker pengene på, kan de strukturere overføringene som såkalte «matching grants». Det innebærer at for hver krone et utviklingsland bruker på et tiltak, vil rike land støtte tiltaket med for eksempel 50 øre. Men i forskernes modeller er ikke denne typen overføringer optimale. Restriksjoner på overføringene gir nemlig ikke nødvendigvis høyest mulig velferd.

I mellominntektsland som Kina vil overføringer til klimatilpassing ha liten effekt, ifølge forskerne. Slike land vil nemlig uansett ønske å tilpasse seg, og overføringer mynnet på tilpassing vil føre til at de får frigjort egne midler til å bruke på andre ting. Foto: Shutterstock

– Rike land må ta inn over seg at klimaendringer kompliserer maksimeringen av velferd. De kan løse problemene ved å tilby såkalte «integrated transfer packages», altså overføringer som sikter seg inn mot både klimatilpassing og andre utviklingsbehov. Dette ser vi allerede skje. Utviklingsbransjen kaller nå dette en klimasmart utvikling, eller grønn vekst.

Fakta om prosjektet

Tittel: Intergenerational and intragenerational equity of climate policy

Prosjektperiode: 2011–2014

Institusjoner: Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning, Institutt for samfunnsøkonomi ved Norges Handelshøyskole, Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment, London School of Economics, Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, KU Leuven, JGCRI ved University of Maryland

Kontaktperson: Snorre Kverndokk, e-post: snorre.kverndokk@frisch.uio.no

Om programmet

Norsk miljøforskning mot 2015

Miljø 2015 er et bredt, tverrfaglig forskningsprogram som skal gi kunnskap om sentrale miljøspørsmål og danne grunnlag for framtidig politikktutforming. Programmet skal sikre bred deltakelse i miljøforskningen og løper fram til 2016.

Mer informasjon finnes på: www.forskningsradet.no/miljo2015